

Foto: Petr Topič, MAFRA

Nevidomí lidé potřebují počítač víc než ostatní

Díky počítačové aplikaci týmu Vladimíra Jareše mohou nevidomí číst zprávy na internetu nebo používat e-mail. Teď přibude internetové bankovníctví.

Tereza Blažková
redaktorka MF DNES

V Česku žije přes sto tisíc zrakově postižených, internet používá jen pár procent z nich. Změnit se to snaží Vladimír Jareš, otec nevidomého zpěváka Honzy Jareše. „Počítače pomáhají nevidomým odstranit bariéry. Ne každý si na to ale troufá,“ vysvětluje majitel softwarové společnosti.

Před třemi lety vaše firma TurboConsult zpřístupnila na internetu bezplatnou aplikaci, která umožňuje nevidomým práci s počítačem. Jak to funguje?

FriendlyVox je cloudový systém. To znamená, že ho můžete používat na jakémkoli počítači, na kterém je prohlížeč Google Chrome. FriendlyVox si pak nevidomý může zdarma stáhnout a následně si s jeho pomocí třeba přečíst zprávy na iDnes, zkontrolovat e-mail, vyhledat jízdní řády a podobně. Anebo si přečíst i tenhle rozhovor.

TurboConsult ale primárně vyvíjí software pro bankovní instituce. Kdy vás napadlo vytvořit aplikaci pro nevidomé? Byl důvodem váš nevidomý syn Honza, dnes úspěšný hudební interpret?

Ne tak úplně. Kvůli Honzovi to nedě-

lam. On mě přivedl k myšlence, že používat počítač je pro nevidomé složité. Ale kdybych měl řešit jen to, co potřebuje Honza, udělal bych to levněji a jednodušeji. Nicméně ten nápad se začal rozvíjet kolem roku 2010.

V té době už programy pro čtení obrazovek existovaly, ne?

Jistě, jenomže tyto odcítací programy, takzvané screen readery, nejsou uživatelsky moc přátelské. Abyste jim rozuměla, musíte se v počítačích orientovat více než běžný uživatel.

Co to znamená?

Vědět, co je to operační systém, navigační prvek, grafický objekt a podobně. Navíc tyto programy vznikly na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Pod Windows tehdy ještě jakžtakž fungovaly. Vše se obsluhovalo stejně, aplikace měly stejné menu, stejně se spouštěly i ukončovaly. A s tím i tyto programy počítaly.

Teď už je to jinak?

Samozeřejmě. Začala se akcentovat grafika, do ovládání se stále více zapojuje myš, přibyl internet, kde neplatí žádná jednotná pravidla. To všechno jsou morové rány pro odcítací programy. Dnes už máte dotykové počítače, tablety a skoro se nepočítá s tím, že by uživatelé používali klávesnici. Jenže pokud nemůže nevidomý obsluhovat počítač klávesnicí, je to problém.

Takže důvodem, proč vznikl systém FriendlyVox, byly nevyhovující screen readery?

Více méně. Odcítací programy, které Honza používal už od roku 1997, se do určité míry daly a dají nastavit tak, aby často používané funkce byly jednodu-

še dostupné. Dalo se tam vytvořit vlastní menu, klávesové zkratky, simulovat myš a zkrátka to přizpůsobit danému uživateli na míru. To byl ten věčný impulz. Ohýbali jsme s kolegy v práci původní programy pro Honzu a tehdy vznikla základní filozofická myšlenka FriendlyVoxu. Většina uživatelů stejně nepoužívá všechny funkce. Používají pár věcí, ale ty potřebují mít jednoduše k dispozici. To platí obecně, ale pro nevidomé je to často nezbytné. A to je ten hlavní rozdíl mezi FriendlyVoxem a ostatními screen readery.

Takže má méně funkcí, ale ty má lépe propracované?

Ano. Je zaměřený jen na ty nejdůležitější, které navíc uspořádává do přehledné struktury s jednotným ovládáním. Řešíme specifické zpřístupnění, všechny ostatní programy řeší všeobecně zpřístupnění. Takže vám zpřístupní reklamu úplně stejně jako článek na zpravodajském portálu nebo bankovníctví. V tom je ten rozdíl.

Také v tom, že FriendlyVox je zadarmo. Jiné programy stojí i 100 tisíc.

Ano, musí tolik stát, protože jsou to programy, které jsou dělané pro úzkou skupinu lidí. FriendlyVox je sice zadarmo, ale náklady na jeho vývoj a provoz nejsou malé.

Kolik stál jeho vývoj?

Deset milionů. A dnes je třeba ho nějak spravovat. Zatím vše financujeme ze soukromých zdrojů, mimo jiné prostřednictvím Nadačního fondu FriendlyVox, který jsme k tomu účelu zřídili. Nicméně zapojení státu by nám situaci usnadnilo.

Stát dnes přispívá na nákup počíta-

čů pro zrakově postižené, pokud se nepletu.

Dává na ně devadesát procent. Jenomže zrakově postižených je u nás sto tisíc a za poslední čtyři roky získalo příspěvek asi jen 1 700 lidí.

Proč tak málo?

Jednak je na to daný nějaký roční rozpočet a jednak si velká část lidí o to ani nezažádá.

Jak to?

Říkají si: Já a počítač? Když nevidím? Ani je nenapadne, že by to šlo. Informovanost a přístupnost informací pro tuhle skupinu lidí je tragická.

Ti lidé se bojí, že to nezvládnou?

Ano, bariéra je velmi silná. Mezi odborníky se počítačům pro nevidomé říká náročná kompenzační pomůcka. Už to nikoho moc nepovzbudí. Bere se to tak, že začít s počítačem poslepu je vyšší liga. Přitom jako nevidomý potřebujete počítač víc, než když vidíte. Když vám nepůjde internetové bankovníctví, zajdete si na pobočku. Ale pro nevidomé je to problematické.

Tím se dostáváme k vašemu aktuálnímu počínání, a to aplikaci, která nevidomým zpřístupní elektronické bankovníctví.

Ano. V lednu 2018 vstoupí v platnost směrnice Evropské unie, která nařizuje bankám, aby povolily přístup k účtům třetím stranám. To nám umožní vytvořit takovou aplikaci. Je třeba si říci, že internetové bankovníctví v Česku používá každý druhý, ale mezi nevidomými každý dvacátý.

Takže někteří už to zvládají?

Tak, jak ho nabízejí banky, s použitím obecných odcítacích programů, ho zvládá v Česku několik set lidí. Pokud chceme, aby to místo stovek lidí používaly desítky tisíc zrakově postižených, řešením je udělat jednu aplikaci, která bude designovaná speciálně pro ně.

Bude jednodušší?

Bude jednodušší funkčně, z hlediska ovládání a i graficky. Bude respektovat to, že s ní pracují i slabozrací, takže v ní budou větší kontrasty barev nebo velikosti písmen. Nebude mít ale stejný rozsah funkcí, jako má běžné internetové bankovníctví. Jednak proto, že bude průnikem pro všechny banky, a jednak proto, že my řešíme prakticky jen to nejdůležitější. Tedy zaplatit peníze, zkontrolovat, že mi peníze přišly, podívat se na obraty za poslední měsíc, zadat trvalé příkazy a podobně.

Pokud já platím po internetu ze svého účtu, přijde mi vždy potvrzovací esemeska s kódem, který musím zadat. Jak tohle vyřešíte?

Autentikaci uživatele musíme řešit ve spolupráci s bankami. Buď to může

VLADIMÍR JAREŠ

být přes nějaké biometrické prvky, tedy hlasem nebo přes otisk prstu, nebo to bude také esemeskou, která nevidomému přijde na ozvučený telefon. Ten jí přečte.

Co když takový telefon nevidomý mít nebude? Nebo jeho telefon nebude umožňovat číst otisk prstu?

Něco bude muset mít. Pokud chcete ke svým penězům, musíte plnit všeobecně platnou úroveň zabezpečení.

Už na té aplikaci reálně pracujete?

Neprogramujeme ji. Nicméně už jen proto, abychom sepsali a podali žádost o grant na Technologickou agenturu ČR, jsme toho museli poměrně hodně naspecifikovat.

Takže máte konkrétní představu a plán, jak bude vypadat?

Ano, co pro to bude třeba udělat, jak to bude dlouho trvat, kolik to bude stát. Zkrátka ten projekt už v nějaké podobě existuje.

Kolik to tedy bude stát?

Cenu odhadujeme okolo čtyřiceti milionů. Nyní probíhají první konzultace s Českou bankovní asociací a bankami a řešíme financování projektu.

Jestli na něj banky nějak přispějí.

Ano. Jednak banky, jednak máme podaný grant na Technologickou agenturu ČR. Zatím se banky tváří, že by na takovou službu i přispívaly. Reakce jsou pozitivní. Nejdále jsme asi s ČSOB.

Bude aplikace zase bezplatná, jako je FriendlyVox?

Rádi bychom, aby byla. Nechceme znevýhodňovat někoho, kdo už znevýhodněný je.

A bude propojená s FriendlyVox?

Ano. Pokud bychom ji nepropojili, tak se k ní dostanou jen ty dva tisíce lidí, kteří mají počítač s pozeňnaním státu. To je málo. My chceme, aby se k ní dostalo dalších dvacet tisíc lidí. A díky FriendlyVoxu se k ní budou moci přihlásit z jakéhokoli počítače.

Kdy by mohla aplikace fungovat?

Stát bude mít od ledna osmnáct měsíců na prováděcí vyhlášku. Takže to odhadujeme na polovinu roku 2019. Záleží ale také na tom, zda se nám podaří sehnat peníze.

Kde je nejpravděpodobnější, že je seženete? U bank?

Nevěřím na jednu velkou smlouvu, takže něco z dotací, něco od bank, možná i něco ze strany soukromých investorů.

Máte do budoucna další plány, co se týče aplikací pro nevidomé?

Soustředíme se hlavně na šíření systému FriendlyVox. Teď je například dostupný v desítkách knihoven po celé ČR. Máme dobrou spolupráci se Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR. Nicméně bychom uvítali, kdyby třeba někdo z ministerstva kultury vzal tento projekt na vědomí a finančně ho podpořil. Zatím je to naše soukromá iniciativa a náklady hradíme prostřednictvím nadačního fondu. To dokresluje celou situaci, jak u nás funguje systém podpory nevidomých.

Jak to myslíte?

Je špatně nastavený. O tom, zda získáte pomoc, rozhodují vaše schopnosti více než to, zda pomoc potřebujete. Na vině není pouze stát, ale i organizace reprezentující zrakově postižené. Velkou slabinou také je, že je pomoc orientovaná na nákup pomůček, například počítačů. Ale ti lidé potřebují především vědět, jak se s pomůckou zachází. Poradit, spravit, když se něco rozbije, sdílet dotazy, informace a podobně.

To nefunguje?

Ne, že by to nefungovalo vůbec, ale málo. Navíc za nevidomé nejvíce mluví ti nejzdatnější. Ti, kterým počítač funguje, kteří jsou v těch sedmácti stech, dostali příspěvek a jsou schopni se v tom s podporou stávajícího systému zorientovat.

To jsou výjimky?

Ano. A bohužel současně opinion makeri. Je to asi stejně jako mýtus, že všichni slepí umí chodit s bílou holí, číst Braillovo písmo nebo že každý, kdo nevidí, má dobrý hudební sluch. Jenomže tak to ve skutečnosti vůbec není.

Ředitel společnosti

Vladimír Jareš vystudoval softwarové inženýrství na Českém vysokém učení technickém v Praze. Promoval v roce 1981, kdy se i oženil a narodil se mu syn Honza, dnes populární zpěvák a klavírista, který jako jediný nevidomý vystudoval Pražskou konzervatoř. V roce 1990 Vladimír založil firmu TurboConsult, která dnes vyvíjí zejména software pro bankovní instituce. 13. listopadu 2014 TurboConsult spustila volně dostupnou aplikaci FriendlyVox, která usnadňuje nevidomým práci na počítači.